

Klára Valentová
Zbraslavský renesanční oltář
Bakalářská práce

Resume

V první polovině 16. století byl cisterciáky objednan pro zbraslavský klášterní kostel sv. Jakuba oltář zasvěcený sv. Jakubu. Je to patrně jedno z prvních řezbářských děl tohoto typu na našem území, vykazující již znaky renesance spolu s doznívající gotikou.

Jedná se o dílo zcela mimořádné jak svým provedením, tak ikonografickým obsahem. Zhotoveno je ve stylu starých arch jako plochá prolamovaná řezba převážně z lipového dřeva, po celé ploše pokryto barevnou polychromií, zlacením a stříbřením. Oltář se skládá z predelly stojící na kamenné mense, tří oltářních nástavců a je vysoký přibližně sedm metrů. Predella je přeložena architrávem nesoucím první oltářní nástavec se čtyřmi sloupy. Na vnitřních dvou vyšších sloupech je čtvercový nástavec o dvou menších sloupech a na něm nejvyšší nástavec půlkruhový.

V hlavním plánu oltáře je kmen vyrůstající z hrudi Jesseho, vinoucí se zdola nahoru mezi oltářní architekturou a nesoucí plody Davidova rodu. Bylo vybráno osm židovských králů, čtyři předexiloví a dva poexiloví. Rodokmen vrcholí sv. Josefem a Pannou Marií a celý oltář pak „Trůnem milosti“, symboly čtyř evangelistů, Ježíšem dítětem a holubicí. Panna Maria stojí v centru oltáře jako Assumpta a po bocích má apoštoly, bratry Zebedeovy, po levém Jana, oblíbence Kristova a po pravém Jakuba, jenž zaujímá toto čestné místo, neboť je patronem kostela, pro který byl oltář zhotoven.

Kmen Jesse vyjadřuje křesťanském prostředí rodokmen Ježíše Krista. Ve Starém zákoně v knize Izaiáš (Iz 11,1) se píše, že vzejde proutek z pařezu Jesse a vydá plody, na nichž spočine duch Hospodinův. Tímto plodem Hospodinovým se míní Bohem vyvolený Mesiáš, který má vzejít z Davidova rodu. Židé na tohoto Mesiáše stále čekají, zatímco křesťané jej našli v osobě Ježíše Krista.

O autorství zbraslavského oltáře máme protichůdné informace, stejně jako o době jeho vzniku. Jednou z možných a pro moji práci stěžejních verzí je hypotéza Profesora Ivo Kořána, který se domnívá, že Zbraslavský renesanční oltář mohl být zhotoven kolem roku 1525 v dílně augsburského sochaře Adolfa Dauchera. Jemu je prokazatelně připisován oltář se stejnou tematikou v Annaberku. Mimo některé evidentní shody ve stylu práce na obou oltářích je možno konstatovat, že v roce 1522 došlo skutečně k několika událostem, které by mohly svědčit ve prospěch této hypotézy. V tomto roce se stal opatem Jan VIII., kterému byl předán inventář kláštera, ve kterém o oltáři sv. Jakuba ještě není zmínka. Téhož roku si vzala klášter pod svou zvláštní ochranu královna Marie Habsburská, manželka Ludvíka Jagellonského a sestra Ferdinanda I., jehož dvůr se v odporu proti ikonoklastickému hnutí v této době orientuje právě na produkci kvetoucího říšského města Augsburgu.

Přesto, že to nebylo mým hlavním cílem, je možno konstatovat: shody ve stylu práce mistra Adolfa Dauchera, patrně také z některých jiných jemu prokazatelně připisovaných děl, jsou tak výrazné, že jeho autorství je vysoce pravděpodobné, i když pro něj neexistují přímé důkazy.